Algemene beschouwingen begroting 2027

CDA Cranendonck

Voorzitter, leden van de raad, leden van het college,

Over twintig jaar wonen er waarschijnlijk aanzienlijk meer mensen in Cranendonck dan vandaag. Dit zal zorgen voor veranderingen in onze kernen, en de vraag is of wij die verandering zelf vormgeven of dat die ons overkomt.

Dit is de eerste begroting van deze raadsperiode. Cranendonck staat aan de vooravond van veranderingen die onze gemeente nog jarenlang zullen beïnvloeden. Tegelijk moeten we vooruitkijken naar onze financiële situatie vanaf 2028.

CDA Cranendonck ging de verkiezingen in met frisse wind en vertrouwde waarden. Met die bril hebben wij deze begroting gelezen. Wat zien we terug van waar wij voor staan? Waar moeten we samen nog keuzes maken?

De schaalsprong is de grootste van die veranderingen. Cranendonck ligt midden in de Brainportregio. De regio groeit, en wij groeien mee. Het gaat erom hoe en hoeveel.

Groei biedt kansen voor onze dorpen. Door de vergrijzing hebben we mensen van buiten Cranendonck nodig om scholen, winkels, verenigingen en voorzieningen in stand te houden. Daarnaast biedt de ontwikkeling van de regio kansen voor onze ondernemers en voor mensen die hier willen werken. We willen natuurlijk ook dat onze eigen kinderen nu en later in Cranendonck een woning kunnen vinden.

Maar groei is niet alleen een kans. Als rentmeesters kijken we verder dan vandaag: de keuzes die we nu maken, werken nog tientallen jaren door. Ons doel is dat Cranendonck ook bij groei een gemeente blijft waar mensen elkaar kennen, verenigingen bloeien en voorzieningen dichtbij zijn.

Als we bouwen aan de toekomst van Cranendonck, moeten we vanaf het begin bouwen voor iedereen. Daarom vragen wij aandacht voor toegankelijkheid. Maak toegankelijkheid een vast onderdeel van het programma van eisen en betrek ervaringsdeskundigen bij de beoordeling.

Wij zien veel van ons verkiezingsprogramma terug in deze begroting. Ik noem er een aantal.

Allereerst wonen. Wij willen bouwen met voorrang voor mensen uit onze eigen kernen. Dat zien we terug in de begroting. Inwoners en mensen met een binding met Cranendonck krijgen zoveel mogelijk voorrang bij de toewijzing van woningen. Daar zijn

we blij mee. Onze jongeren en senioren willen in hun eigen dorp blijven wonen. Daar zetten wij ons voor in.

Ook op het gebied van zorg herkennen we onze uitgangspunten in deze begroting. Preventie krijgt op verschillende plekken aandacht: van een kansrijke start voor kinderen tot sport en bewegen en het vroeg signaleren van schulden. Daar staan wij volledig achter. Een belangrijk aandachtspunt dat wij meenemen in onze gesprekken over zorg is of het beleid de mensen bereikt voor wie het bedoeld is.

Wie kijkt naar wat onze dorpen sterk maakt, komt al snel uit bij onze verenigingen. Ze brengen mensen samen en zorgen voor verbinding in onze dorpen. Daarom vinden we het goed dat de begroting aandacht besteedt aan vitale verenigingen en toegankelijke sportaccommodaties. Als er keuzes over verenigingen worden gemaakt, horen zij zelf ook aan tafel te zitten.

Participatie krijgt voor ons pas echt betekenis als inwoners merken dat hun ideeën ook daadwerkelijk verder komen. Goed dat Dorpskracht een plek heeft gekregen in deze begroting. Wij geloven in de kracht van onze dorpen. Inwoners weten vaak zelf het best wat hun dorp nodig heeft. Wij vragen het college om Dorpskracht in 2027 concreet te maken, met een voorstel aan de raad. Dan kan de raad besluiten hoeveel geld er voor Dorpskracht is en hoe het wordt verdeeld. Daarbij vinden wij het belangrijk dat iedereen mee kan doen, ongeacht de kern waarin iemand woont of de achtergrond van die persoon.

Een thema dat ook in onze dorpen leeft is verkeer. Iedereen kent wel een straat waar te hard wordt gereden of waar vrachtverkeer voor overlast zorgt. Zwaar verkeer dat niet lokaal of noodzakelijk is, willen wij om onze dorpen heen leiden, via de hoofdwegen. Ook de vele erftoegangswegen zijn nog steeds niet goed ingericht voor de vele kwetsbare verkeerdeelnemers zoals; wandelaars, fietsers en rolstoelgebruikers. In de begroting zien we een programma met maatregelen voor verkeersveiligheid, en in 2027 komen er verkeersplannen per kern. Daar kijken wij naar uit.

Ook onze ondernemers verdienen aandacht. Het stroomnet in onze regio zit vol. Daardoor krijgen nieuwe woningen en bedrijven niet altijd een aansluiting. Wij noemden de Metalot Energy Campus als kans om daar iets aan te doen. Vanaf 2027 komt er samen met Metalot een eerste proef in Cranendonck: warmte uit ijzerpoeder. Als die techniek werkt, helpt dat ons om te kunnen blijven bouwen en ondernemen.

Tot slot de dienstverlening. Het lijkt misschien een kleine zin in de begroting, maar wij vinden haar belangrijk: de winkel blijft open. Ook met grote opgaven blijft de gemeente inwoners en ondernemers helpen met hun kleinere plannen. Daar zijn wij positief over. Inwoners mogen verwachten dat de gemeente bereikbaar is en zaken ook echt oppakt.

Wij waarderen de inzet van dit college. Zij pakken grote onderwerpen op en doen dat samen met de raad. Het college kiest er bewust voor om nu nog geen inhoudelijke

bezuinigingen door te voeren. Eerst bepaalt de raad de ambitie voor de schaalsprong. Daarna volgen de keuzes. Wat ons betreft is dat een verstandige volgorde.

Wij danken ook de medewerkers van de gemeente. Zij maken van al deze plannen dagelijks werk.

Dan de financiën. Voor 2027 is de begroting in evenwicht, maar daarmee zijn we er niet. Vanaf 2028 is er een structureel tekort van bijna 3 miljoen euro, en dat loopt daarna verder op. Dat betekent dat we de komende jaren keuzes niet langer kunnen uitstellen. Er zit eenvoudigweg een grens aan wat we tegelijkertijd kunnen betalen en uitvoeren.

Daarom doen wij een oproep. Aan het college, en zeker ook aan onszelf als raad.

In december besluiten we over de ambitie voor de schaalsprong. In het voorjaar volgen werksessies met de raad. Bij de kadernota zullen we moeten laten zien waar onze prioriteiten daadwerkelijk liggen.

We vragen het college om eerlijk aan te geven wat de organisatie aankan en wat niet. Plannen maken die we vervolgens niet kunnen uitvoeren, helpt niemand.

Aan onszelf als raad vragen wij: laten we die keuzes ook echt maken. Zo hebben we het in onze eigen raadsagenda afgesproken: de raad neemt zelf verantwoordelijkheid door duidelijke prioriteiten te stellen en scherpe keuzes te maken. Wij hebben onze wensen, maar we zullen keuzes moeten maken zoals iedere andere fractie dat moet.

Bij die keuzes vragen wij aandacht voor onze boeren. Er komt veel vraag naar grond: voor woningen, voor werklocaties en voor Defensie. Elke hectare kunnen we maar één keer gebruiken. Voor een boer is grond meer dan bezit. Het is vaak het werk van generaties.

We willen dat Cranendonck zich kan ontwikkelen, maar we moeten ook eerlijk zijn over de gevolgen daarvan. Voor boeren die daardoor in de knel komen, moet de gemeente niet alleen begrip tonen, maar ook actief meedenken over oplossingen. Denk aan grondruil, verplaatsing, of zo lang mogelijk blijven boeren tot de bouw begint. Trek daarbij op met de provincie. Graag blijven we op de hoogte van wat die gesprekken opleveren.

Bij alle plannen mogen we nooit vergeten voor wie we het doen: de inwoners die vandaag in onze dorpen wonen, werken en hun leven opbouwen.

Voor de jongere die graag in het eigen dorp wil blijven wonen. Voor de ouders die hun kinderen veilig naar school willen laten fietsen. Voor de vrijwilliger die elke week klaarstaat bij de vereniging. Voor de ondernemer die wil investeren in de toekomst. Voor de oudere die graag in de vertrouwde omgeving wil blijven wonen. Uiteindelijk zijn dat de mensen voor wie wij hier staan. Of beter gezegd: voor wie wij hier vanavond zitten.

Daarom staan wij positief tegenover deze begroting. Er staan nog veel vragen open. Wij vinden dat deze begroting een goede basis biedt om daar de komende jaren samen

antwoorden op te vinden. We weten dat de moeilijkste besluiten nog voor ons liggen. Dat vraagt eerlijkheid over wat kan en wat niet kan. Wij verwachten dat het college bij de kadernota echte keuzes aan de raad voorlegt, en zullen erop toezien dat dit gebeurt.

Groei vraagt ruimte. Leefbaarheid vraagt keuzes. Rentmeesterschap vraagt verantwoordelijkheid. Als wij die verantwoordelijkheid durven nemen, kan Cranendonck groeien zonder zichzelf te verliezen. Dat is de opdracht waar wij voor staan, en waar CDA Cranendonck zich voor blijft inzetten.

Dank u wel.